

Theologiae Spiritualis Scholasticæ Et Moralis Tomvs ...

Ad Mentem Doctoris Subtilis Joannis Duns Scoti D. Augustino Conformem

In quo tractatur de Providentia Divina, Prædestinatione & Reprobatione.

Item de Fide Divina, ejus veritate, obscuritate & credibilitate

Bosco, Jean a

Antverpiae, 1686

Concl. II. Notitia evidens credibilitatis objecti, non oritur à fide, neque in substantia est supernaturalis.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-73708](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-73708)

nunc, manente eadem propositione, quamvis imprudenter posset, quia nequit in his circumstantiis prudenter judicare, ipsum non esse à Deo revelatum; sed quasi cogitur judicare esse revelatum, est imprudenter posset formidare, & judicare oppositum.

24.
His similia
habet Sua-
rez.

Qua perpe-
ram carpit
Poncius.

Nec aliud voluit Suarez Disp. 4. Sect. 2. (ubi tenet nostram sententiam) quando dicit num. 5. Christiana fides ita est certa, ut semel concepta mutari non possit, juxta testimonium Pauli ad Galat. 1. v. 8. Sed licet nos, aut Angelus de caelo evangelizet vobis, praterquam quod evangelizavimus vobis, anathema sit. Et ideo talem certitudinem practicam requirit in judicio credendorum, ut fundetur in evidentia credibilitatis, & non in sola probabilitate, quæ facile potest deficere. Hæc ille. Quæ graviter offenderunt Poncium nostrum; quippe in Supplemento sup. num. 150. ait; id sibi videri periculosissimum: nam, inquit, si id verum esset, qui semel haberet fidem Christianam actualem, non posset perdere illam, nec discredere mysteriis, per eam creditis, & sic nulli Catholici devenirent Hæretici, aut eum devenirent, adhuc maneret in illis actus ille fidei supernaturalis, quem cum essent Catholici habuerunt, aut saltem non possent habere actum ipsi oppositum, quod, nisi hæreticum sit dicere, aut erroneum in fide, certè tam falsum esse patet quotidianâ experientiâ, ut alia probatione non indigeat. Ita Poncius. Sed nunquid audiendus? Facile colliges ex verbis Suarii immediatè subsequenter: Alioqui posset illa probabilitas deficere, advenientibus aliis conjecturis, & sic posset homo prudenter dubitare, vel etiam deficere à fide, semel sufficienter proposita, & prudenter concepta, quod est absurdissimum. Inde enim sequeretur, posse hominem perdere fidem sine peccato, & consequenter posse perdere fidem, & conservare gratiam; vel certè sequitur, posse retinere habitalem fidem, discredendo ab his, quæ prius crediderat fide infusa, vel ab aliquo illorum, quæ omnia absurda, & impossibilia sunt. Sic ille.

25.
Catholicus
non potest
fieri hæreti-
cus sine
peccato.

Quid tibi videtur benigne Lector: num Suarez ibi docet, eum, qui semel habuit fidem Christianam actualem, non posse illam perdere, & sic nullum Catholicum posse fieri hæreticum? Docet, id non posse fieri sine peccato. Sed nunquid hæc doctrina hæretica, aut erronea in fide, vel certè falsa patet quotidianâ experientiâ? An fortè Poncius expertus fuit, Catholicum devenisse hæreticum absque peccato? Certè nec ratio, nec experientia id probat, scilicet hominem Catholicum, stantibus omnibus eisdem circumstantiis, factum formalem hæreticum sine peccato. Fateor, si sufficiat evidentia respectiva, ut nos putamus, hodie posset rustico v. g. proponi aliquod obiectum ut evidenter credibile, cras autem ut evidenter incredibile, & tali casu posset hodie conari credere illud obiectum fide divina firmissimè, & super omnia, cras autem eidem

Qui hodie
conatur cre-
dere, potest
aliquando
cras discre-
dere sine
peccato.

discredere sine peccato; sed quid mirum, cum hodie habeat evidentiam credibilitatis, cras autem inevidentiam, seu evidentiam credibilitatis oppositam? Sed de hoc casu non loquimur: de quo ergo? De eo, in quo affirmatio, & negatio ejusdem obiecti sunt simul probabiliter credibilia, & tunc dico, nec unum, nec alterum posse credi fide divinâ, firmissimè scilicet, & super omnia, ne, omnibus eisdem simul stantibus, homo possit credere, & discredere sine peccato eidem omnino obiecto. Nec aliud probat Scriptura Apostoli, à Suario allata, ut bene advertit ipse Poncius sup. diceas: Deinde locus Apostoli male ad illam doctrinam confirmandam adducitur: neque enim Apostolus dicit, quod non possint credere fideles Angelo de caelo aliter evangelizanti; imò significat expressè, quod possent, tum ex v. 6. ejusdem cap. Miror, quod tam cito transmissum ab eo, qui vos vocavit in gratiam Christi, in aliud Evangelium; tum etiam, quia frustra tam laboriosè conatur eos in fide vera, prius ipsomet Evangelizante concepta, confirmare, si non potuisset illa fides mutari: non ergo dicit Paulus, id fieri non posse; sed potius significat, damnosum esse id facere. Sic ille.

Sed nunquid damnosum est, hodie credere propositioni probabiliter tantum revelatæ, & cras ei discredere? Pater quod non in sententia, quæ docet sufficere probabilem credibilitatem. Ergo Paulus loquitur ibi de fide, quam præcelleret evidens credibilitas; & à qua proinde licet posset discredere, etiam facili, quia nondum in fide radicari; non tamen absque peccato infidelitatis, quod non impugnaret sententiam Suarii, ut pater, sed potius confirmat. Itaque, ut finem imponamus huic Conclusioni, requirimus in intellectu credentis, seu conantis credere fide divinâ firmissimè, & super omnia, notitiam moraliter certam, & evidentem, non de mysterio, quod proponitur credendum; sed de credibilitate ejus; id est, oportet mysterium credendum talibus motivis ei proponatur, ut prudenter nequeat dicere; fortè tale mysterium non est à Deo revelatum, & hanc appellamus evidentiam credibilitatis. Quæ sint autem illa motiva, dicam inferius. Impræsentiarum inquiri, an hæc notitia evidens oriatur à fide, & utrùm sit supernaturalis. Resolutio erit.

CONCLUSIO II.

Notitia evidens credibilitatis non oritur à fide: neque in substantia est supernaturalis.

Prima pars est communis, & melior, ut fatetur Eminen. sup. num. 39. Ratio est: quia actus fidei, qui indubie oritur ab habitu fidei, & hæc notitia certa credibilitatis neque conveniunt in obiecto materiali, neque in for- mali; sed nec etiam in modo tendendi ad sua obiecta.

objecta. Patet; quia objectum materiale fidei est mysterium revelatum, formale vel sola auctoritas divina, vel hæc simul cum revelatione divina, modus endendi obscurus. At verò notitia evidens credibilitatis pro objecto materiali habet ipsam credibilitatem, quam moraliter evidenter apprehendit, aut iudicat, vel ex ipsis terminis, vel propter miracula, & alia motiva; nullatenus autem propter auctoritatem divinam. Non ergo pertinent ad eundem habitum. Nam (inquit Eminent. sup. num. 40.) licet habitus infusi majorem habeant sphaeram, quam acquisiti, eo quod non acquirantur per actus, sed dentur ad modum potentiae, non tamen habent sphaeram sine aliqua limitatione, sed attingunt suos actus sub eodem objecto formali, saltem inadæquato, & cum aliquo ordine, & subordinatione. Sic ille.

Acedit; quod illa notitia semper naturā, & frequenter etiam tempore præcedat infusionem fidei habitualis; quā ratione ergo à fide oritur? Censet, quia dispositiones ad justificationem efficiantur ab habitu justificationis. Hanc dispositionem (ad justificationem) justificationis ipsa consequitur, inquit Trident. sess. 6. cap. 7. Nunquid causa efficiens sequitur suum effectum, aut idem potest esse prius & posterius naturā altero? Cum ergo dicta notitia evidens præcedat fidem, tanquam dispositio necessaria ad ipsam, utpote sine qua non habetur objectum materiale fidei, constat planē, ipsam non oriri ab habitu fidei. Maxime, cum sæpius dictam notitiam nullus actus fidei subsequatur; & per consequens, nec habitus. Omitto alias probationes, quia res mihi clara est, & argumenta Adversariorum parvi momenti; præcipuum desumitur ex eo, quod fides in Scriptura dicatur lumen, illuminatio &c. Hoc autem non videtur ipsi competere, nisi ratione illius evidenter notitiæ credibilitatis. Sed de eo satis dictum est Sect. 3. Conclusio. 1. Dicit quidem Apostolus ad Ephes. 5. v. 13. Omne, quod manifestatur, lumen est, id est, lumine manifestatur; non tamen dicitur esse converso, omne lumen facere evidentem manifestationem alicujus rei. Quamvis ergo fides sit aliquod lumen; equidem non omnino clarum, sed subobscurum, quod nullius rei facit evidentem manifestationem; atque adeo non discernit evidentem suum objectum ab extraneis; sed hoc relinquit alteri actui, scilicet dictæ notitiæ evidenti; quæ discernit rem revelatam, seu credibilem à non revelata, seu non credibili. Enimverò proprium est scientiæ discernere evidentem suum objectum ab extraneis; reliqui verò habitus discernunt modo sibi accommodato; & ita fides Christiana discernit cum certitudine, humana verò cum probabilitate; habitus denique voluntatis neutro modo, sed tantum operando, seu in actu exercito, ut sic dicam. Ita Suarez disp. 4. Sect. 6. circa finem.

Tomus II.

Rogat aliquis, à quo ergo habitu oriatur dicta notitia evidens credibilitatis? Resp. communiter ab habitu prudentiæ. Et quidem si prudentia generatim sumatur, prout complectitur quamlibet notitiam veri, prout illam sumpsit D. Ambr. lib. 1. de Offic. cap. 24. Ubi circa finem dicit. Prudentiam in veri investigatione versari, & scientiæ plenioris infundere cupiditatem, procul dubio notitia evidens credibilitatis, quæcumque illa sit, & quomodo-cumque accipiat, oritur à prudentia. Quis enim nesciat, eam notitiam esse veram, & scientiæ plenioris, scilicet ipsius fidei, cupiditatem? Sin autem prudentia accipiatur particulariter, definita ab Aristotele 6. Ethic. 5. Aristotel. *Habitus cum ratione vera circa bona humana activus*, vel ut alii legunt: *Recta ratio agendorum*, etiam ut sic accepta efficit notitiam credibilitatis, si hæc accipiat pro ea, quæ cognosco, rem illam esse verè à Deo revelatam, adeoque fide divinā firmissimo assensu posse honestè credi, imò hic & nunc debere credi; nam ut sic illa notitia est immediatè practica, & dirigit voluntatem credendi, sicut notitia, quæ cognosco, non solum esse honestum temperatè vivere; sed etiam hic & nunc esse obligatorium: quæ notitia indubiè efficitur ab habitu prudentiæ.

Sed quid, si notitia credibilitatis abstrahatur ab eo, quod quis teneatur hic & nunc credere, sed simpliciter repræsentetur, tale aut tale objectum posse honestè credi? Cum enim præceptum positivè credendi sit affirmativum, non obligat pro semper. Nunquid & illa notitia est actus prudentiæ? Quid si nequidem dicit honestatem credendi, sed simpliciter veritatem, scilicet talem rem esse revelatam, adeoque esse objectum materiale fidei? Resp. hæc ultimam notitiam potius esse speculativam, determinativam intellectus, quam practicam, determinativam voluntatis, utpote quæ non proponit rationem boni, vel mali, quæ sola est motiva voluntatis vel ad prosecutionem, vel ad fugam. Et si de hæc agitur in præsentī quæstione, facile concedemus, cum Lug. disp. 1. r. num. 28. eam non esse practicam, vel pertinere ad prudentiam; quia non est sufficiens, ut moveat voluntatem. Et ideo potius est actus scientiæ speculativæ, ut ait Regius disp. 13. num. 16. Regius. licet non propriè dictæ, & perfectæ, quia est certa, & clara cognitio veritatis speculativæ, ex evidentibus rationibus à posteriore deducta. Quia tamen hæc evidentia non est communiter metaphysica, & omnino perfecta, quæ intellectum planè convincat, ideo illud iudicium à perfecta ratione scientiæ deficit. Sic ille.

Sed nunquid de tali notitia, vel iudicio hic quæritur? Nos (inquit Card. sup.) loquimur de iudicio, dictante credibilitatem vel in omnibus, vel saltem in his circumstantiis: hoc enim solum est propriè iudicium credibilitatis, quod debet præcedere voluntatem credendi, & de quo quærimus, ad quem habitum per-

A a 2

per-

29.
Oritur ab habitu prudentiæ, si practica sit. S. Ambr.

30.
Dabilis est notitia speculativa credibilitatis.

Lugo.

Regius.

31.
Hic de notitia practica agitur. Lugo.

perineat. Nam illud dictans solum credibilitatem, seu debitum credendi, abstrahendo ab his circumstantiis, non esset iudicium practicum, nisi forte partialiter, & remote; magis autem esset speculativum: sicut iudicium, dictans obligationem puniendi malefactores auctoritate publica, non est practicum respectu illius, qui non habet publicam auctoritatem. Et post pauca: Quæstio, inquit, præfens est de iudicio isto, quod necessario prærequiritur ad voluntatem credendi, & quod ostendit credibilitatem, seu motivorum pondus, inducens necessitatem & obligationem non dissentendi, sed credendi, quod dicimus esse practicum, & pertinere ad prudentiam infusam. Ita Emin. Tu cogita, an velis ei subscribere. Ego non agnosco prudentiam infusam; unde, si ad prudentiam spectat talis notitia, vel iudicium, spectat ad prudentiam acquisitam; neque dubito, quin talis notitia, de qua agit Lugo, sit actus prudentiæ, ilque utentis; quia versatur circa actionem particularem, hic & nunc exercendam, sicut iudicium, quod dicitur, hic & nunc esse temperate vivendum.

Quæ oritur
à prudentia
acquisita
utente.

32.
Vel etiam à
prudentia
docente, si
dicitur in
universali.

Lugo.

Interim non video, cur notitia evidens credibilitatis, quæ solum dicitur in universali, talem rem honestè esse credibilem, non etiam sit actus prudentiæ, sed docentis, quam vocant, quæ solum remote dirigit praxim, mediâ scilicet prudentiâ utente, & applicante principium universale ad casum singularem; nisi enim talis res honestè esset credibilis, nunquam foret obligatio hic & nunc eam credendi; sicut non est obligatio hic & nunc temperate vivendi, nisi in universali honestum sit temperanter vivere. Et quàmvis Lugo per iudicium credibilitatis solum intelligat istud ultimum iudicium; Alii tamen quærent etiam de priori iudicio, ad quem habitum pertineat; tamen autem magis videatur speculativum, quàm practicum; tamen reverà requiritur ad praxim, ut mox ostendimus. Proximè ergo illud iudicium commune de credibilitate servit ad determinationem intellectus, ut possit credere, seu assentiri illi objecto, tanquam à Deo revelato; remote tamen etiam determinat voluntatem ad cunctandam piam volitionem, seu affectionem credendi; quia scilicet deservit ad illud iudicium practicum, quod proximè movet voluntatem ad volitionem, scilicet iudicium, quo iudicio, hic & nunc honestum, imò & obligatorium esse credere.

33.
Objectum
notitiæ cre-
dibilitatis
est obligatio
credendi.

Atque ut objectum notitiæ credibilitatis, de qua hic agitur, foret non solum possibilitas credendi, sed etiam obligatio, ut præcedenti Conclus. insinuavimus, hoc intelligi potest primò de obligatione in generali, seu indeterminata, scilicet pro illo tempore, quo præceptum affirmativum credendi obligabit. Secundò, de obligatione non differendi, quæ semper adest, quoniam aliquod objectum est evidenter credibile fide divina infusâ, ac per hoc firmissimè & super omnia alia; atque adeo

notitia evidens credibilitatis, etiam prior illâ, & quæ non dicitur, hic & nunc esse credendum, videtur proximè practica, utpote dictans, nunquam esse differendum, quod sufficit, ut absolute possit dici actus prudentiæ. Igitur fieri potest, ut quis iudicet, rem aliquam esse credibilem firmissimè, & super omnia alia, & simul iudicet, hic & nunc non esse positive credendam, imò ex pravo affectu potest velle ei discredere: sicut potest iudicare, temperantiam v.g. esse bonam, & ex mala voluntate hic & nunc intemperanter vivere.

Sed quorsum hæc omnia? Sive dixeris, evidenter notitiam credibilitatis esse speculativam, sive practicam oriri ab habitu prudentiæ, aut potius ex habitu scientiæ imperfectæ, quæ utilitas in illis, vel quoad fidem, vel quoad mores? Nulla prioris, & ideo relinquimus unicuique suum iudicium, & progredimur ad significandam partem Conclusionis, quæ ait, prædictâ notitiâ non esse in substantia supernaturalem. Et quid mirum, cum neque pius affectus voluntatis, quem proximè dirigit, sit talis secundum Scotum, qui nollas agnoscere virtutes morales per se infusas; sic enim ait, 3. dist. 36. quest. un. 5. Quod si dicatur, num. 28. Licet de istis virtutibus moralibus infusis multa dicantur, scilicet quod videntur necessaria propter modum, medium, & finem: quia tamen omnis finis, quem non possunt habere ex specie sua, determinatur sufficienter re inclinatione charitatis: modum autem, & medium determinatur per fidem infusam: ideo non videtur necessitas ponendi virtutes morales infusas. Expecta hinc de hoc affectu 3. dist. 25. quest. 2. literalis §. Ideo dico, num. 2. Ipsi, inquit, quod requiratur motio positiva voluntatis (ad credendum) etiam sufficit voluntas ad sic movendum in partibus naturalibus; quia, postea vero supernaturali præsentia intellectui, posset voluntas movere intellectum ad intelligendum illud, dummodo in intellectu esset habitus, inclinans intellectum in illud, sicut est in proposito. Ergo secundum Scotum sunt affectus credendi non est supernaturalis in substantia; quid ergo miramur, si neque notitia evidens credibilitatis sit supernaturalis in substantia?

Supernaturalitatem quoad modum non negabimus piæ illi voluntati, sed neque negamus evidenti notitiæ credibilitatis, quæ proximè illam dirigit, id est, quæ ostendit honestatem fidei, & ad illam movet voluntatem proximè efficaciter, quandoquidem tunc determinat illa notitia ex meritis Christi, & ordinatur ad vitam æternam, sicut actus voluntatis, & actus fidei, ad quos disponit efficaciter, de quibus sic ait Concil. Araul. 2. can. 5. Si quis fuit Augmentum, ita etiam initium fidei, ipsiusque credulitatis affectum, quo in eum credimus, qui subducit impiam. & ad regenerationem sacri Baptismatis pervenimus, non per gratia donum, id est, per inspirationem Spiritus Sancti, corrigentem voluntatem nostram ab infidelitate ad fidem, ab impietate ad pietatem, sed naturaliter nobis inesse dicitur. Apostolici dogmatibus adversarius apprehendatur. Et

Et Can. 7. Si quis (inquit) per naturam vigorem
hunc aliquid, quod ad salutem pertinet vita eter-
na, cogitare, ut expedit, aut eligere, sine salu-
tari, id est, Evangelica predicationi consentire pos-
se confirmat absque illuminatione, & inspiratione
spiritus Sancti, qui dat omnibus suavitatem in con-
sentiendo, & credendo veritati, hæretico fallitur spi-
ritu &c. Consonat Concil. Milevit. cap. 4. ibi:
Cum sit utrumque donum Dei, & scire, quid facere
debemus, & diligere, ut faciamus.

Audite D. August. lib. de Prædest. SS. cap. 2.
ubi ponderans illud Pauli 2. Cor. 3. v. 5. Non
quod sufficientes finis cogitare aliquid à nobis, quasi
ex nobis, sed sufficientia nostra ex Deo est, inquit,
attendant hic, & verba ista perpendant, qui putant,
ex nobis esse fidei ceptum, & ex Deo esse fidei sup-
plementum. Quis enim non videat, prius esse cogi-
tare, quam credere? Nullus quippe credit aliquid,
nisi prius cogitaverit esse credendum. Ac post pau-
ca: Quod ergo pertinet ad religionem, atque pietatem,
de qua loquebatur Apostolus: si non sumus
idonei cogitare aliquid quasi ex nobismetipsis, sed
sufficientia nostra ex Deo est; profectò non sumus
idonei credere aliquid quasi ex nobismetipsis, quod
sine cogitatione non possumus, sed sufficientia nostra,
quod credere incipimus, ex Deo est. Et cogitatio,
quæ necessarii præcedit fidem, quæ alia,
quam notitia evidens credibilitatis, ostendens
homini, quid credere possit, & debeat? Et
hæc ergo ex Deo est. Non in hominum, sed in
Dei est potestate (inquit August. lib. de Bono
perlever. cap. 8. circa finem) ut habeant homines
potestatem filii Dei fieri. Ab ipso quippe accipiunt
eam, qui dat cordi humano cogitationes pias, per
quas habeat fidem, quæ operetur per dilectionem, ad
quod bonum sumendum & tenendum, & in eo per-
severanter usque in finem proficiendum non sumus
idonei cogitare aliquid quasi ex nobismetipsis, sed
sufficientia nostra ex Deo est, in cuius est potestate
ut nostrum, & cogitationes nostras. Accedat au-
dientia S. Iudori lib. 3. de summo bono cap. 10.
ubi lego sequentia verba: Doctrina sine adjuvante
gratia, quamvis infundatur auribus, ad cor non
descendit. Tunc autem Dei sermo, auribus infusus, ad
cordis intima pervenit, quando Dei gratia mentem
interius, ut intelligat, tangit.

Ecce Patres non solum ad volendum ere-
dere, sed etiam ad intelligendum, cognoscendum,
& cogitandum gratiam desiderant. Et
ideo hanc gratiam non solum inspirationem,
sed illuminationem etiam appellant, ut patet
ex Arist. sup. cit. Can. 5. Ergo (inquit Lugo
Disp. 1. x. num. 3. in fine) sicut ex eo, quod exi-
git gratiam ad volendum credere, deduximus
supernaturalitatem voluntatis, sic debemus
colligere supernaturalitatem cogitationis ex
auxilio gratiæ, quod exigunt ad cogitandum,
& intelligendum. Sic ille. Prorsus sic est, sed
sicut ex illis testimoniis Patrum non colligitur
supernaturalitas voluntatis, nisi in modo; sic
neque supernaturalitas cogitationis, nisi in
modo; idque, dum cogitatio proximè nata est
movere voluntatem ad consensum, ut manife-
ste patet ex testimonio S. Iudori; tunc quippe

datur ex supernaturali providentia, & peculiari
Dei beneficio. Quod maxime verum est,
dum cogitatio est congrua, id est, dum
actus movet voluntatem ad credendum, quam-
vis existimem, sufficere quod sit proximè na-
ta movere, tamen de facto non moveat. E-
nimvero Semipelagiani non negabant congruam
cogitationem antecedenter ad illam volunta-
tem; sed volebant, quod posset esse congrua
absque auxilio gratiæ, quod Patres & Concilia
negant. Hinc tales cogitationes supernaturales
in modo inveniuntur sæpius etiam in hæreti-
cis, ad quas tamen non sequitur voluntas ere-
dendi, nisi dicere velis, hominem necessariò
cooperari gratiæ prævenienti, cuius opposi-
tum videtur definire Concil. Trident. Sess. 6.
can. 4. sequentis tenoris: Si quis dixerit, liberum
hominis arbitrium, à Deo motum & excitatum ni-
hil cooperari Deo excitanti, atque vocanti, quo ad
obtinendam justificationis gratiam se disponat, ac
præparet, neque posse dissentire, si velit; sed velut
inanimè quoddam nihil omnino agere, merèque
passivè se habere, anathema sit. Jam autem dictæ
cogitationes, seu considerationes ad motum
fidei sunt sæpè gratiæ aliquæ prævenientes, à
Deo specialiter datæ, ut homo possit se dispo-
nere & præparare ad justificationem; ac per
hoc, si se non disponat, sicut potest, in excusa-
bilis habeatur.

Admitto itaque, notitiam evidentem credi-
bilitatis sæpius esse supernaturalem in modo.
Sed nunquid semper? Cum enim credibilitas
illa sit evidens, & certa, ut supponitur, cur
nequeat intellectus propriis viribus eam cog-
noscere, cum sic possit cognoscere quodlibet ve-
rum speculativum? Præterea: propter eadem
motiva, & per idem iudicium credibilitatis
possum credere sola fide naturali; sicut ergo
ad illam fidem non requiritur gratia; sic nec
etiam videtur requiri ad iudicium credibilitatis,
præseindendo à pia voluntate, & supernaturali
actu fidei. Hinc merito Trident. sup. Can. 3.
solum damnat eos, qui dixerint, sine prævenien-
te spiritus Sancti inspiratione, atque ejus adiutorio
credere, sperare, diligere, aut penitere posse, sicut
oportet, ut ei justificationis gratia conferatur. Ac
per hoc non bene sequitur: potest quis natu-
raliter cognoscere credibilitatem mysteriorum
fidei; ergo sine gratia potest velle ea superna-
turaliter credere. Potest quidem credere, sed
tantum naturaliter, quod nos concedimus, quod
videlicet hæc fides nec habetur ex meritis
Christi, nec ordinatur ad vitam æternam, Pa-
tres autem & Concilia loquuntur de fide su-
pernaturali, ut patet ex testimoniis supra allatis,
& de fide conducente ad vitam æternam, ac
consequenter de iudicio illo, seu notitia cre-
dibilitatis, quatenus erat conducentes ad illum
finem, ad quod requirant gratiam, quam Se-
mipelagiani negabant necessariam. Censen-
tiam hominem non posse naturaliter cognoscere
totam legem naturalem? Num ideo potest sine
gratia velle eam adimplere, sicut oportet ad
salutem? Nequaquam. Dico itaque, illud
ju-

Ortam à
supernatu-
rali provi-
dentia, &
speciali Dei
beneficio.

Cogitationes
credendi su-
pernatu-
ralem in modo
sæpè inspi-
rat Deus
Hæretici.
Trident.

38.
Iudicium
evidens
credibilita-
tis potest
elicere solum
viribus huma-
nis.

Non autem
pius credu-
litas affe-
ctus.
Trident.

Vix potest
cognoscere
totam legem
naturalem, nisi
autem sine
gratia eam
implere ad
salutem.

judicium, seu illam notitiam, quæ præquiratur ad actum fidei supernaturalis, esse in modo supernaturalem, tam notitiam speculativam, quam practicam; quatenus namque ordinatur ad fidem supernaturalem, ordinatur consequenter ad iustitiam, & salutem; adeoque ut sic requirit auxilium gratiæ actualis, sicut alia bona opera, etiam in substantia naturalia ad eundem finem conducentia: prout autem consideratur sine ordine ad fidem supernaturalem, aut consecutionem vitæ æternæ, estque merè speculativa cognitio veritatis, videtur posse elici absque auxilio gratiæ; adeoque nec in modo esse supernaturalem, per se loquendo. Quod addo; quia sæpius propter impedimenta, quæ occurrunt in considerandis notis fidei, vel propter aliquam aliam causam extrinsecam potest esse necessaria gratia.

39. Simplex apprehensio credibilitatis sufficit ad primum credulitatis affectum.

Hæc apprehensio debet esse clara.

Lugo.

Et iudicium virtualiter.

Lugo.

Itaque hic fuisset finis hujus Conclusionis, nisi aliquis me interrogasset: utrum simplex apprehensio de credibilitate sine alio iudicio, sufficiat ad primum voluntatem credendi; ad quam interrogationem respondeo; si talis apprehensio possibilis sit, probabiliter sufficit. Probat; quia cognitio intellectualis non est minus perfecta, aut minus efficax ad movendam voluntatem, quam cognitio sensus materialis ad movendum appetitum sensitivum; sed hæc non est iudicium; ergo nec illa debet esse. Ergo, ut voluntas imperet assensum fidei, sufficit apprehensio de credibilitate, dummodò talis sit, quæ possit generare iudicium; ad hoc autem requiritur, ut non solum apprehendatur subiectum & prædicatum; sed etiam identitas inter illa; de hac namque identitate proprie iudicamus. Unde prima, & secunda operatio intellectus solum videtur differre penes diversum modum tendendi in idem obiectum, quatenus per apprehensiones quasi audimus obiectum; per iudicium verò sententiam ferimus, subscribimus, vel dissentimus obiecto per apprehensionem propositio. Quinimò, neque omnis apprehensio complexa (secundum Lugonem Disput. 1. r. num. 40.) videtur sufficere; possum quippe apprehendere hanc totam propositionem: *Sydera sunt paria*; non tamen ideo possum ei assentire; sicut etiam audimus, & apprehendimus errores, & hæreses absque ullo fundamento assertas, quibus tamen nec assentimur, nec frequenter assentiri possumus. Oportet ergo, ut apprehensio non solum manifestet extrema, & identitatem, sed etiam in ipsis extremis fundamentum identitatis: sicut quando apprehendo hanc propositionem: *Totum est majus sua parte*. Ac per hoc plus videtur repræsentare hæc apprehensio etiam ex parte obiecti, quam illa, quæ apprehendo, *sydera esse paria*. Porro de prima intelligitur nostra assertio, quoniam ipsa, licet non sit iudicium formaliter; est tamen inquit Cardin. sup. iudicium virtualiter, quatenus scilicet taliter proponit obiectum, ut ex vi illius possit generari assensus & iudicium formale. Et quidem (prosequitur) quævis cognitiones bru-

torum, & nostri etiam sensus interni non possunt generare assensum, quia potentie materiales non sunt capaces iudicii formalis; tales tamen sunt, & tale obiectum, & taliter repræsentant, ut, si potentie capaces essent iudicandi, possent ex vi illius notitiæ assentiri obiecto, propositio per iudicium formale, quod sufficit, ut possint movere ad perfectionem, vel fugam obiecti. Sic ille.

Si objicias: voluntas non potest velle affectu absoluto, & deliberato obiectum impossibile; jam autem potest præcedere apprehensio possibilis, & impossibilitatis ejusdem obiecti, utraque sufficiens ad iudicium probabile; ergo, si intellectus præbeat assensum impossibilitati, voluntas non poterit velle illud obiectum, quævis adit apprehensio possibilitatis. Resp. Neg. Consequentiam, quia potest voluntas sequi hanc apprehensionem probabilem contra iudicium proprium de impossibilitate. Enimverò contingit sæpe, aliquem privarè sententiā iudicare, hunc vel illum contractum esse usurarium; quia tamen scit, contrariam sententiam esse probabilem, illum exerceat. Tunc habet assensum, quod contractus sit usurarius, nec ab ea sententiā discedit, & tamen licet agit, quia sequitur sententiam aliorum. Huic enim sententiæ privatæ proprii intellectus præponit prudenter sententiā communem aliorum, ei adherendo tanquam veræ in praxi, eò quod habeat justam causam hanc sententiam, estò etiam minus tutam, prædicandi. Iudicium privatum, quod habet talis contrahens de usura, est tantum speculativum in casu posito, quod nullatenus repugnat iudicio practico de absentia usuræ formalis à tali contractu hic & nunc. Sic ergo se habet voluntas in nostro casu: nam sequendo apprehensionem illam possibilitatis obiecti sequitur quasi sententiam aliorum, contra sententiam privatam proprii intellectus. Replicat aliquis in exemplo proposito habetur iudicium de contractu licito; at in nostro casu nullum est iudicium de possibilitate. Resp. primò, inde solum probari, illam voluntatem non esse licitam; ergo non est physice possibilis, de qua possibilitate hic agitur. Negatur. Consequens. Secundò, illud ultimum iudicium in exemplo posito id est verum, quia obiectum, quod affirmat, verum est; non dicit enim hoc licitum esse, quia per idem iudicium reddatur licitum; sic quippe seipsum haberet pro suo obiecto; sed præcendendo à se ipso, affirmat hoc esse licitum; ergo, tamen si illud ultimum iudicium non interveniret, adhuc licet operaretur voluntas sequendo sententiam probabilem aliorum, contra propriam sententiam. Hæc latius de-
& seqq. Rogas; an talis actus possit esse deliberatus. Resp. affirmativè: quia deliberatio solet per inconsiderationem precedentem solum addit notitiam mali, quod est in obiecto, & ante latebat, propositio solum bono. Si ergo antea cum sola apprehensione boni poterat vo-

luntas illud amare, poterit etiam postea, appropinquante malitia probabiliter per alia simplicem apprehensionem; manet quippe adhuc tota notitia boni, quæ antea erat.

Ceterum putat Card. sup. num. 44. de facto non esse possibile, ut, stante apprehensione credibilitatis sup. descripta, non sequatur iudicium evidens; nam, inquit, apprehensio, apta ad generandum iudicium evidens, est causa necessaria, quæ statim operatur, & generabit ejusmodi iudicium. Quod autem voluntas exhibeat intellectum ab assensu, & iudicio credibilitatis, stante tali apprehensione, in primis non est casus de facto contingens, nec fortasse contingere potest: quare de facto semper voluntas illa procedit, non ex sola apprehensione simplici, sed ex iudicio formali. Hæc ille.

Et num. 46. Resp. inquit, in primis, difficile, & rarum satis esse, quod de facto, posita tali apprehensione, sistat intellectus in ipsa, & non generetur iudicium de eodem objecto: non tamen videtur omnino impossibile: nam in primis, potest fortasse ex imperio voluntatis cohiberi intellectus ab assensu præstando, & à ferendo iudicio: quo casu manere poterit apprehensio sola sufficiens ad movendam voluntatem. Deinde, casus facilius contingere potest, quando apprehensiones sunt pro utraque parte solum cum probabilitate radicali, ita ut sufficiant ad iudicandum probabiliter, quod Petrus v. g. sit tibi inimicus, & quod sit tibi amicus: quo casu intellectus de se solo sine imperio voluntatis, à quo determinetur, neutri parti adhærebit, cum apprehensiones ad neutrum iudicium determinent; sed singulæ sufficiant de se ad iudicium probabile pro illa parte ferendum. Tunc ergo, quamdiu voluntas non determinat intellectum ad assensum unius partis, manebit utraque apprehensio sine iudicio; & cum utraque apprehensio proponat objectum, altera ad odium, altera ad amorem Petri, poterit voluntas alteram earum sequi, & elicere actum absolutum amoris, vel odii, sicut posset ex iudicio probabiliter. Hic tamen casus raro, ut dixi, continget; quia voluntas regulariter solet applicare intellectum, & cogere, ut sententiam proferat, iudicando de majori saltem probabilitate unius partis, vel de æqualitate probabilitatis, vel aliquo alio modo. Hucusque Emin.

Ex quibus omnibus patet, quare in Assertionem dixerim: Si talis apprehensio possibilis sit; quia cum hæc apprehensio debeat esse certa, & evidens, & intellectus non subit voluntati despotice, velut potentia loco motiva; sed tantum civiliter, seu politice, non relinquitur locus cohibitioni, nec probabilitati ab utraque parte; ergo videtur, quod intellectus necessario eliciet iudicium, nisi per voluntatem diveretur à consideratione notarum, seu motivorum fidei, ac per hoc impediatur apprehensio, necessaria ad iudicium, & ex consequenti ad actum fidei. Si inferas: ergo non potest haberi fides sine iudicio de credibilitate; nam

revelatio divina non potest sufficienter proponi, nisi proponantur motiva credibilitatis, quæ sunt determinativa ad iudicium. Resp. Dist. Consequens: non potest haberi fides de per se, quasi illud iudicium sit necessarium, tanquam conditio, aut ratio formalis, ita ut, si non haberetur, & maneret objectum fidei, & illa motiva proposita, non haberetur actus fidei; Negatur Consequentia; non potest haberi per accidens, ex eo scilicet, quod causæ determinativæ ad fidem sunt quoque determinativæ, ad ipsum iudicium, non verò ex ulla necessitate intrinseca, quam haberet fides de illo, Conceditur Consequentia, nec hoc est contra nostram assertionem, ut patet ex illa particula: Si sit possibile. Itaque sicut ignis non potest calefacere, quin simul siccet, ex supposito, quod omne subiectum capax caloris sit etiam capax siccitatis, & tamen siccitas per se non requiritur ad calorem, ita in proposito, est motiva credibilitatis non possent determinare ad actum fidei, quin determinarent ad iudicium de credibilitate, quia intellectus est capax utriusque actus, hinc tamen non sequitur, quod istud iudicium sit conditio, per se necessario requisita ad actum fidei.

Plura de hac controversia reperies in Supplemento Poncii nostri 3. dist. 25. q. 2. later. à num. 125. usque ad num. 134. qui curiosus est, ipsum adeat, meo iudicio res non meretur longiorem discussionem, quia planè speculativa est, & vix ullius utilitatis. Hoc certum est, neminem posse prudenter credere, aut velle credere, nisi cognoscat, rem, quæ proponitur credenda, esse dignam fide, sive mereri assensum firmissimum, & super omnia, qualis est actus fidei divinæ, seu infusæ; an autem ad hoc requiratur formale, & positivum iudicium, an verò sufficiat simplex apprehensio, dic, quod placet. Scotus in d. q. num. 2. videtur requirere iudicium, ibi: Sed, posita fide acquisita, credibili præsentia, potest intellectus per habitum infusum credere. Porro fides acquisita secundum omnes est iudicium. Sed ad hoc Resp. Poncius sup. n. 133. in fine; dicit hoc Scotus, ita ut velit, quod semper requiratur necessarium, & simpliciter, Nego: dicit hoc, ita ut velit solum, quod hoc requiratur ad melius esse, & ad maiorem determinationem intellectus, Concedo. Sic ille. Ego quæro, quæ sint illa motiva, quæ reddunt mysteria fidei nostræ evidenter credibilia, id est, ita fide digna, ut quis nequeat prudenter iis dissentire; sed debeat iis assentire pro tempore, quo præceptum affirmativum fidei obligabit? Pro responsione erit

Hoc tamen non oritur ex natura fidei.

43.

Plura vide apud Poncium de hinc.

Scotus videtur requirere vere iudicium.

CON-